

EUROPID ÉS MONGOLID KOPONYÁK MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE

Thoma Andor

Párizs, Franciaország

Thoma, A.: *Discrimination between europoid and mongoloid skulls. A new discriminant function, between the two geographical races, is presented.*

Keywords: *Craniometry; Statistics; Races.*

A címben meghatározott feladat elsősorban az avarkori leletek vizsgálatánál jelentkezik. Megoldása lehet leíró-morfológiai is, megfelelő tapasztalattal (Lipták 1980). Metrikus megkülönböztetésre Schwidetzky (1986) dolgozott ki egy diszkrimináns függvényt:

$$R = -0,0072 x_1 - 0,1152 x_2 + 0,1234 x_3 + 0,0574 x_4 - 22,0429,$$

ahol x_1 : szimotikus index, x_2 : orrkiugrás szöge, x_3 : nasomaláris szög, x_4 : zygomaxilláris szög.

Ha R pozitív, a koponya mongolid 98,7%-os valószínűséggel. A négy jelleg közül a szimotikus index (vagy szög) az egész Homo sapiens fajon belül az egyik leghatásosabb elkülönítő jelleg. Meghatározásához azonban a drága és ritka szimométer szükséges. Az orrkiugrás szöge csak kevés koponyán mérhető, mivel az orrcsontok gyakran sérültek. A zygomaxilláris szöveget a subspinale pontnál mérjük, amely gyakran csonttarajon fekszik, tehaát anatómiailag pontatlan.

Magam egy másik megkülönböztető függvényt számítottam (Thoma 1985):

$$X = 0,63339x + 0,89328y.$$

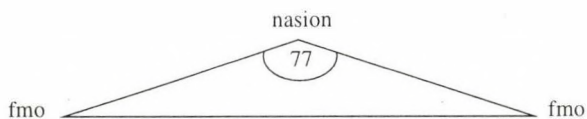
A két jelleg közül x a nasomaláris szög (Martin 77) és y a haránt homlok-falcsonti jelző (Martin 9:8) 100-hoz való kiegészítése. A számítás alapjául Debetz (1951) mongóliai összehasonlító anyaga (N=117), továbbá norvég (Schreiner 1939, Howells 1973, N=110), orosz (Guszeva 1965, N=1238) és francia (Olivier, közöletlen, N=125) koponyák szolgáltak. Nemi különbségek nincsenek. A két jelleg közötti korreláció $r = 0,236$.

A nasomaláris szög (77) meghatározása céljából lemérjük a nasion valamint a jobb és bal frontomolare orbitale pontok közötti háromszög oldalait (1. ábra). A szöveget cosinus-tétellel számítjuk:

$$\cos \alpha = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2bc},$$

ahol b és c a háromszögnek a szög melletti két oldala. A nasomaláris szög közepes értékei 140° és 145° között helyezkednek el. Szibériai koponyák átlaga $146,7^\circ$, orosz átlag $138,6^\circ$, francia átlag $138,7^\circ$.

Diszkrimináns függvényünk elválasztó értéke: $X = 120,756$.



1. ábra: A nasomaláris háromszög.
Figure 1: The naso-malar triangle.

Ezen felül a koponya Észak-ázsiai mongolid, ezen alul europid, 88%-os elméleti valószínűséggel. Ez a valószínűség a normális eloszláson alapul, mivel az egyéni méretek csak a francia koponyák esetében voltak ismeretesek. Az elválasztó függvény tehát éppoly hatékony mint a férfi és női koponyák megkülönböztetésére szolgáló, ismert függvények. A gyakorlatban jobb ennél, mivel az elméleti eloszlások szárnyain a valóságban semmi sincs.

Marcsik Antónia professzor volt szíves közölni velem 12 mongolid avar koponya méreteit. Szívességéért e helyen mondok köszönetet! X-értékeik a következők:

Férfiak	121,826,	127,088,	122,792,	133,020,	125,992,	128,983,
Nők	125,259,	122,528,	130,320,	123,792,	123,148,	121,713.

Ilyen módomban mindegyik koponya függvényünk mongolid tartományába kerül. - Más példa: az észtl neolitikum „harcibárd-kultúrájából“ származó, északi típusú koponyák átlaga = 109,985, szélsőségesen europid érték.

Módszerünkhöz nem kell más mint tolokörző, tapintóköörző és zsebszámítógép. Az antropológus ellenőrizheti vele leíró-morfológiai diagnózisait, és bizonyítékként közölheti az X-értékeket.

Irodalom

- Debetz, G.F. (1951): *Antropológiai vizsgálatok Kamcsatka területén* (oroszul). Trudy Instituta Etnografii, 27.
- Defrise-Gussenhoven, E. (1952): Discrimination de populations voisines. *Inst. Roy. des Sci. Nat. de Belgique*, 38, *Bulletin* 46, 1–34.
- Guszeva, I.S. (1965): A horizontális profil variációjának dinamikája (oroszul). *Voproszú Antropologii*, 21, 65–84.
- Howells, W.W. (1973): *Cranial Variation in Man*. Cambridge, Mass., Peabody Museum.
- Lipták, P. (1980): *Embertan és emberszármazástan*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Schreiner, K.E. (1939): *Crania Norvegica*. Oslo, Nygaard.
- Schwidetzky, I. (1986): Die Ethnogenese der Finno-Ugrier aus der Sicht der Anthropologie. In: Bernhard, W., Kandler-Pálsson, A. (Eds) *Ethnogenese europäischer Völker*, Stuttgart, Fischer, 375–389.
- Thoma, A. (1985): *Éléments de Paléanthropologie*. Louvain-la-Neuve, Institut supérieur d'Archéologie.

Levelezési cím: Thoma Andor
Mailing address: 1, rue Poliveau
F-75005 Párizs
Franciaország